

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЧІВ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Валентина Мирза,
завідувачка навчально-методичного кабінету
Світлана Ситник,
методист ВСП «Ананьївський
аграрно-економічний фаховий коледж УНУС»

Анотація. В статті висвітлено досвід організації методичної роботи коледжу, створення умов для інтелектуальної самореалізації педагогів, систему підготовки студентів до участі в науковій та творчо-пошуковій діяльності.

Abstract. The article presents the experience of organizing the methodical work of the college, creating conditions for intellectual teachers' self-realization, and the system of preparing students for participation in scientific and creative research activities.

Головною метою методичної роботи у закладах фахової передвищої освіти є допомога педагогічним працівникам в удосконаленні та підвищенні їх професійного рівня. Для того, щоб методична робота була успішною та дієвою, а у викладача був стимул для розвитку, потрібно варіювати різні види діяльності, забезпечувати право на вибір самим викладачем. Сучасна освіта перебуває в постійному оновленні, а тому вимагає від педагогічних працівників нових ідей, сучасних підходів до викладання навчальних дисциплін незалежно від їх профілю чи спеціфіки.

Інноваційна діяльність педагогів стає основним напрямом реалізації модернізаційних реформ в освіті й одним із суттєвих – переходу до моделі інноваційного розвитку в цілому. Важливим є осмислення завдань модернізації розвитку системи освіти усіма членами педагогічного колективу закладу. У Законі України «Про освіту» (ст. 59) зазначено, що професійний розвиток педагогічних працівників передбачає «постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види і форми професійного зростання». Методична робота включає таку систему заходів, які спрямовані на

розвиток творчих здібностей кожного викладача, підвищення його кваліфікації і педагогічної майстерності. У сучасних умовах викладачеві як ніколи необхідно не лише по-новому вчити, а й по-новому вчитися, бути в постійному творчому пошуку. Василь Олександрович Сухомлинський писав: «Що більше ви вивчаєте й спостерігаєте досвід своїх старших колег, то необхідніші вам самоаналіз, самоспостереження, самовдосконалення, самовиховання. На основі самоспостереження, самоаналізу у вас народжуватимуться власні педагогічні ідеї» [5, с. 524]. Отже, рушійною силою результативної педагогічної діяльності є пробудження у викладача інтересу до пошуку, аналізу особистої роботи. Інновація в освіті – вимога часу, передумова якісної організації освітнього процесу, продуктивного навчання. Ми живемо в інформаційну еру, коли зміст, обсяг і технології опрацювання інформації змінюються та розширюються в геометричній прогресії. Це саме стосується й професійних знань і вмінь. Тому ключовою ознакою системи методичної роботи з педагогічними кадрами має бути не принцип «Навички про всяк випадок» (just in case), а принцип «Навички за потребою» (just in time).

Гордон Драйден писав: «Той народ, який першим реалізує можливості цифрових комунікацій і введе їх до навчальної методики, очолюватиме світовий освітній процес» [2]. Важливим завданням освіти у XXI столітті є формування нових професійних компетентностей педагогів, пов'язаних зі стрімким розвитком цифрового суспільства. Володіння сучасними ІКТ забезпечує високий рівень інформаційної культури, дає можливість застосовувати їх для навчання та роботи, у щоденному житті. Тому система методичної роботи коледжу покликана задовольняти, у першу чергу, потреби розвитку закладу на сучасному етапі, створення умов для інтелектуальної самореалізації педагогів, інтереси педагогічного колективу в постійному підвищенні свого фахового рівня.

З метою якісної та ефективної організації, проведення систематичної колективної та індивідуальної методичної роботи з педагогічними кадрами у ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського НУС» працюють такі методичні структури: педагогічна рада, методична рада, методичний кабінет, циклові комісії, методичне об'єднання кураторів груп. Усі засідання методичних об'єднань мають відповідну структуру, проводяться згідно з планом роботи кожного відповідного підрозділу. На засіданнях розглядаються питання підготовки та написання методичних розробок, організації та проведення відкритих занять із подальшим їх детальним аналізом та обговоренням, результати моніторингу якості освіти: динаміка зростання (спаду) успішності студентів; результати директорського контролю (директорські контрольні роботи), Комплексних кваліфікаційних екзаменів; аналіз стану викладання навчальних дисциплін; стан виконання ОПП і навчальних планів; використання інноваційних технологій, їх ефективність; система та результативність підвищення професійного рівня викладачів; результати участі студентів в олімпіадах, конкурсах; аналіз роботи педагогічного колективу за рік.

Питання індивідуального планування, організації та контролю діяльності викладачів побудовані на принципах, що забезпечують у методичній роботі цілеспрямованість, комплексність, послідовність і перспективність. Важливу роль в цьому відіграє діяльність методичного кабінету коледжу, де викладачі завжди можуть отримати методичну пораду, підтримку, допомогу.

У коледжі велика увага приділяється підготовці навчально-методичної документації відповідно до чинних вимог. Оновлено й удосконалено навчально-методичні комплекси денної та заочної форм навчання; засобів діагностики; включено в робочі програми заплановані інноваційні форми та методи навчання; компетентності студентів; порядок оцінювання результатів

навчання; інформаційні ресурси. Викладачами систематизовано навчально-методичні комплекси, які розроблено відповідно до освітньо-професійних програм. Вони включають: робочі програми, конспекти лекцій, навчальні завдання або робочі зошити для виконання практичних завдань, методичні вказівки до самостійної роботи студентів, написання курсових робіт, завдання для поточного та підсумкового контролю знань. Вся документація складена згідно з вимогами та рекомендаціями МОН України, методичної ради коледжу. Здобувачам освіти забезпечено вільний та зручний постійний доступ до навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін. З цією метою в бібліотеці коледжу створено електронну бібліотеку навчально-методичного забезпечення дисциплін – компонентів освітньо-професійних програм. Тому однією з педагогічних проблем викладачів коледжу в 2023-2024 навчальному році є продовження роботи щодо пошуку та впровадження інформаційних та новітніх мобільних технологій і засобів навчання.

Циклові комісії викладачів включили в плани своєї роботи питання з безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану та алгоритм дій викладачів у разі увімкнення сигналів тривоги; питання зі створення необхідних умов для здобуття фахової передвищої освіти особами з особливими освітніми потребами; забезпечення дотримання студентоцентрованого підходу у освітньо-виховному процесі; обговорення стану якості використання інформаційно-комунікаційних технологій змішаного навчання; формування та застосування студентами компетентностей, необхідних для здорового та безпечного життя; запровадження технологій навчання, що ґрунтуються на засадах цифровізації освіти; активізація науково-пошукової роботи, обмін передовим педагогічним досвідом; залучення педагогічних працівників та студентів до активної участі у науково-практичних конференціях, форумах, тренінгах, конкурсах, вебінарах з використанням можливостей сучасних інформаційно-цифрових технологій.

Реалізація принципу студентоцентрованого підходу відбувається шляхом залучення студентів до участі в науково-практичних конференціях – однієї з ефективних форм організації розвитку та застосування набутих під час навчання навичок. Підготовка студентів до наукових конференцій має становити цілісну особистісно орієнтовану систему з чітко визначеними цілями, завданнями, функціями. У ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського національного університету садівництва» сформовано й апробовано ефективну систему підготовки студентів до участі в науково-дослідній діяльності, зокрема до участі в наукових кон-

ференціях та олімпіадах. Вона передбачає відповідну цілеспрямовану роботу під час вивчення навчальних та спеціальних дисциплін, залучення студентів до гурткової роботи, участь у наукових семінарах, проблемних групах, науково-дослідних лабораторіях. Протягом багатьох останніх років студенти коледжу є активними учасниками обласних заходів за Планом роботи Ради директорів ЗФПО Одеської області і за результатами студентської наукової роботи наш заклад має гарну репутацію, в чому значна заслуга і колективу викладачів циклової комісії дисциплін професійної підготовки спеціальностей 071 «Облік і аудит», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Результати участі студентів коледжу у заходах у 2023-2024 навчальному році висвітлені на сайті коледжу за посиланнями: 1. <http://surl.li/rfzet> 2. <http://surl.li/rfzfv>. Студенти під керівництвом викладачів коледжу беруть активну участь у флешмобах <http://surl.li/rfzggq>; <http://surl.li/rfzhm>; <http://surl.li/rfzib>; конкурсах <http://surl.li/rfzjd>; <http://surl.li/rfzjv>, фестивалях <http://surl.li/rfzkf>, <http://surl.li/rfzkv>.

З метою активізації методичної та пошукової діяльності учасників освітньо-виховного процесу і широкого запровадження інноваційних технологій в освітній процес в коледжі застосовуються індивідуальні, групові та масові форми роботи. Індивідуальні форми методичної роботи (наставництво, консультації, стажування, самоосвіта) відіграють важливу роль в методичному самовдосконаленні. Наставництво застосовується як напрям методичної роботи. Це робота найдосвідченіших колег з молодими викладачами, а також із тими, хто потребує допомоги у розв'язанні низки педагогічних проблем. В індивідуальних формах роботи реалізуються індивідуальні програми підвищення кваліфікації викладачів з урахуванням їх компетенції. Групові форми науково-методичної роботи (творчі групи, групи педагогічної майстерності, тренінги, семінари, вебінари, круглі столи та ін.) мобільніші та об'єднують педагогів за інтересами.

Своєрідними підсумками роботи колективу коледжу над методичною проблемою є конференції, методичні семінари, педагогічні читання, на яких викладачі коледжу обмінюються інформацією щодо реалізації творчих знахідок, новими ідеями та проектами. В умовах змішаної та дистанційної форм навчання впроваджено нову форму проведення семінарів для викладачів – вебінар, що швидко набула популярності, тому що має змогу оперативного надати необхідну інформацію педагогам, обмінятися досвідом роботи, дати відповіді на запитання колег, почути різні думки.

Важливим механізмом удосконалення методичної діяльності в режимі інноваційності вва-

жаємо застосування проєктної технології, основною метою якої є розвиток творчого потенціалу педагогічних кадрів. Результатом методичного проєкту вважається інноваційний інтелектуальний продукт педагога. Основними формами інтелектуальної продукції викладачів коледжу є: програми, положення, навчально-методичний комплекс дисципліни, методичні розробки нестандартних занять; різні види портфоліо, посібники, робочі зошити, методичні рекомендації, статті з досвіду роботи, дидактичний матеріал. Форми і методи методичної роботи у коледжі різноманітні й цікаві.

Її колективні форми використовуються з метою вироблення єдиного підходу до розв'язання певних методичних проблем. Поряд із традиційними практикуються й інноваційні: предметні методичні тижні, круглі столи, педагогічні виставки, конкурси, тренінги.

Нетрадиційні форми методичної роботи спрямовані на максимальну активізацію практичної діяльності педагогів. Вони більшою мірою, ніж традиційні, розширюють можливості методичної роботи, роблять її динамічною, активно-творчою та мають інноваційний характер. Успіх проведення нетрадиційних методичних заходів значною мірою залежить від організації та «включення» усіх членів колективу в роботу. Масові методичні заходи дозволяють зібрати матеріал, який і складає банк педагогічних знахідок викладачів. Тижні циклових комісій – цікава й ефективна форма обміну досвідом, практичного навчання педагогів. План тижня включає представлення заходів: відкриті заняття, позааудиторні заходи, конференції, творчі зустрічі, вікторини, змагання, інтелектуальні ігри, свята, вечори, презентації, індивідуальні та групові конкурси. Завданням таких тижнів є забезпечення сприятливих умов для вивчення й розвитку творчості студентів, пошук здібних та обдарованих студентів, стимулювання активної творчої праці здобувачів освіти у процесі навчання і в позааудиторній роботі, підвищення інтересу до навчальних дисциплін, поглиблення знань, сприяння навчальній, громадсько-організаційній, культурно-мистецькій діяльності студентів та педагогів. Такі тижні виконують організаційну, діагностичну, моделювальну та пропагандистську функції. Вони дають можливість удосконалити організаційні здібності викладачів та студентів, отримати динамічну інформацію про розвиток професійного рівня педагогів, особистісний розвиток студентів.

Ефективно, дієво та цікаво відбувається навчання викладачів у формі тренінгів. Найважливіший результат тренінгу – озброєння учасників інструментами для успішної професійної роботи. Результати навчання будуть сталими тоді, коли учасник знає, як досягти їх самому. Тренер-фа-

силітатор допомагає обрати напрям і спосіб дій. Тематика педагогічних тренінгів у коледжі була обумовлена запровадженням карантинних обмежень у зв'язку з Covid-19, потім вторгнення росії на територію України поставило нові виклики перед суспільством – вимушений перехід на змішане навчання та навчання в режимі онлайн. Ці події прискорили процес цифровізації освітнього процесу та сприяли оволодінню педагогами інноваційними комп'ютерними освітніми технологіями та формуванню мультимедійної компетентності викладачів. Працюючи у групах по декілька осіб, педагоги коледжу мали можливість опанувати такі мультимедійні ресурси, як Google Classroom (безкоштовний вебсервіс для закладів освіти для спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом), Meet, Zoom (проведення занять у формі конференцій). Переваги таких тренінгів у тому, що педагоги мають можливість створити мультимедійний продукт під час самого тренінгу. Плануємо проведення низки семінарів-тренінгів, на яких будемо розглядати форми і методи роботи зі студентами у сховищах під час повітряної тривоги.

Викладачі ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського НУС» беруть активну участь у заходах, що сприяють підвищенню рівня інформаційної культури. Значна увага приділяється підготовці до атестації педагогічних працівників коледжу і проходженню курсів підвищення кваліфікації та стажуванню. Отже, методична робота в коледжі будується відповідно до чинних вимог як багатогранний і творчий процес, що складається з комплексу систематичної, цілеспрямованої колективної, групової та індивідуальної діяльності педагогічних працівників, спрямована на активізацію педагогічних впроваджень і покращення якості методичних матеріалів, на підвищення рівня освітнього процесу в коледжі. В організації методичної роботи у ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського НУС» особлива роль відводиться електронним освітнім ресурсам, зокрема вебсайту коледжу. Використання сайту

надає можливість оперативно знайомити з інформацією та поширювати її. Основними джерелами добору інформації для сайту є матеріали, що подаються структурними підрозділами, методичною радою, атестаційною комісією, цикловими комісіями, методистом коледжу. На сайті відображено офіційну та оперативну інформацію, що стосується методичної діяльності коледжу та спрямована як на внутрішнього, так і зовнішнього користувача; довідкову та нормативну інформацію загального доступу; презентаційну інформацію про досягнення та інновації коледжу; інформацію для викладачів, анонси та новини, оголошення про заходи.

З метою вивчення методичної, психологічної підготовки викладачів у закладі систематично здійснюється діагностування та педагогічний моніторинг як форма організації, збирання й опрацювання інформації про кожного з педагогів. Викладачами коледжу щорічно складаються звіти самоаналізу методичної та організаційної роботи, в яких висвітлюється інформація про розроблені викладачем методичні матеріали, рецензування навчальних посібників, методичних матеріалів, вказуються теми виступів на сторінках преси, засіданнях обласних методичних об'єднань, участь у педагогічних семінарах, читаннях, конференціях, розробка і впровадження нових технологій навчання, відомості про проведення відкритих занять, підготовка студентів до участі в конкурсах, наукових конференціях, позааудиторних заходах, громадській роботі, проведення відкритих виховних заходів. Це забезпечує відстеження розвитку професійного рівня викладачів, динаміки і тенденції розвитку освітнього процесу.

Таким чином, модернізація системи методичної роботи у ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського НУС» нерозривно пов'язана з розвитком нового педагогічного мислення, вивченням інноваційних технологій навчання, що базуються на комп'ютерній підтримці навчальної діяльності та інтенсифікації освітнього процесу, підвищенні професійного рівня педагогів.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 09.08.2019 № 1556-VII / Верховна Рада України. Київ, 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (дата звернення: 31.08.2020.).
2. Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні / пер. з англ. М. Товкало. – Львів : Літопис, 2011. – 541с.
3. Петренко Л. М. Професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритої освіти : освітні практики. Методичні рекомендації. – Луцьк : Волиньполіграф, 2021.
4. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. МОН України. URL: [zmishanenavchannia-bookletsreads2.pdf](https://mon.gov.ua/sites/default/files/2021-08/zmishanenavchannia-bookletsreads2.pdf) (mon.gov.ua).
5. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. Вибр. твори в 5 т. – Т. 2. – Київ : Рад. шк., 1977. – С. 419-654.